WARIES MISDAADREEKS · Nº 326

Witte Stad in Maasgouw

De zaak van de valse abdissenbrieven

MISDAADPUZZEL · BRIEVEN EN KAARTEN

een dossier, bijeengebracht door Fien Hermans, Stevensweert

UITGEVERIJ WARIES

Stevensweert, maandag 10 november 2025

Beste lezer,

U kent mij niet, en ik ken u niet. Dat is precies de bedoeling. Ik heb veertig jaar oude papieren gerepareerd: doopregisters met muizenvraat, kaarten die in een natte kelder hadden gelegen, liefdesbrieven die iemand in drift had verscheurd en later toch weer wilde lezen. Ik weet hoe papier zich gedraagt. Van mensen weet ik minder, merk ik.

Hierbij ontvangt u de map die ik de afgelopen tien weken heb aangelegd. Alles begon met een aanbod aan mijn oude vriend Huub Coenen uit Wessem: vier brieven, geschreven door de laatste vorstin-abdis van Thorn, waarin zij beschrijft hoe het zilver van het stift in 1794 onder een huis in het witte stadje werd verborgen. Huub vroeg mij de brieven te onderzoeken voordat hij er tweeënveertigduizend euro voor neerlegde. Ik heb ze onderzocht. Ik heb brieven geschreven en brieven teruggekregen, ansichtkaarten ontvangen en verstuurd, want ik doe niet aan e-mail en de meeste mensen in deze zaak blijkbaar ook niet.

Nu zit ik met een stapel papier en een knoop in mijn maag. Ik weet dat er iets niet klopt. Ik weet niet zeker wat, en nog minder wie. Mijn ogen zijn niet meer wat ze waren, en ik ben te dicht bij de mensen gaan staan: ik ken de helft van hen al jaren, en dan ziet men wat men wil zien.

Daarom stuur ik het aan u. Ik heb de stukken op volgorde van datum gelegd en genummerd. Ik heb niets weggelaten, ook niet wat onbelangrijk lijkt, en ik heb er niets bij gekrabbeld, want ik wil u niet op mijn eigen dwaalsporen zetten. Van de ansichtkaarten heb ik voor- en achterkant laten afdrukken; kijk er goed naar, met een loep als het moet. Van de vier oude brieven ziet u telkens het begin zoals het op het papier staat, en daarna de volledige vertaling die Annelies Schreurs voor Huub maakte.

Zo werkt dit boek

Dit is geen roman. Het is een map met documenten, en u bent de onderzoeker.

WAT U KRIJGT

Drieëndertig genummerde stukken, met drie bijlagen, op volgorde van datum: brieven, ansichtkaarten met voor- en achterzijde, een envelop, een veilingbrief, een koopakte, en de vier brieven van de vorstin-abdis in facsimile en vertaling. Daarna vier werkbladen, een antwoordformulier, hulp in drie trappen en een verzegelde oplossing.

HOE U SPEELT

Lees eerst de vragen op de bladzijde "Aan de lezer" achterin, zodat u weet waar u op moet letten. Lees dan de stukken. Noteer op de werkbladen wat u opvalt: data, adressen, poststempels, potloodaantekeningen, wat iemand zegt te weten en vanaf wanneer. Vul het antwoordformulier in, en breek pas daarna het zegel.

Loopt u vast, gebruik dan de hulp. Trap 1 wijst alleen een richting aan, trap 2 noemt de stukken, trap 3 zegt bijna alles. De hulp staat ondersteboven, zodat uw oog er niet per ongeluk op valt.

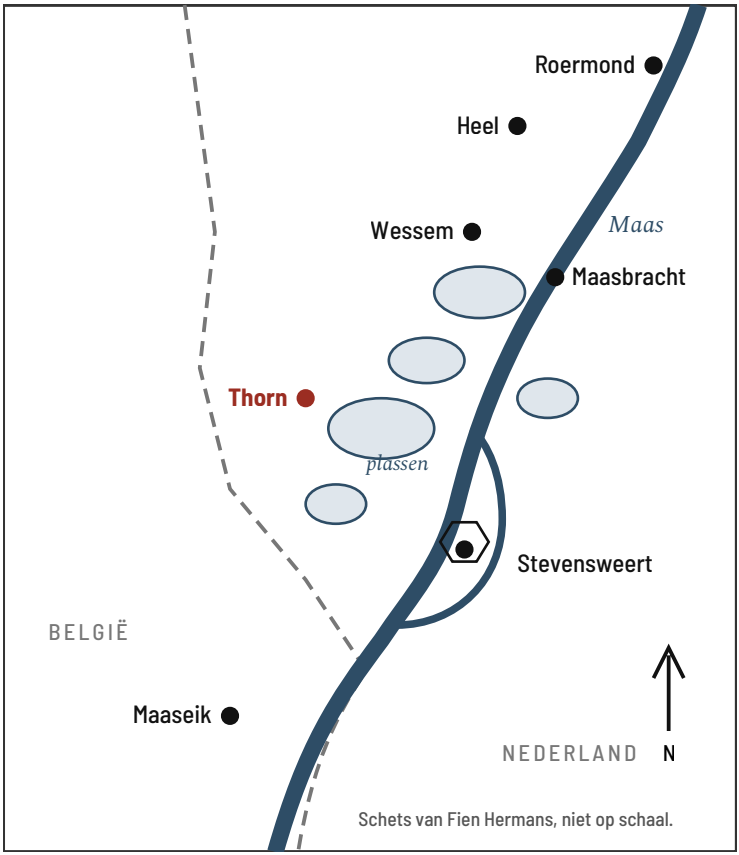
SAMEN SPELEN

Met twee of meer lezers werkt het goed om de stukken te verdelen: de één neemt de brieven, de ander de kaarten, en daarna vertelt u elkaar wat u zag. Vergelijk pas aan het eind uw antwoorden. Reken op twee tot vier uur. Een loep is handig, maar niet nodig: alle belangrijke details zijn groot genoeg gedrukt.

EEN PAAR WOORDEN UIT FIENS VAK

Vergépapier: met de hand geschept papier waarin je tegen het licht fijne lijnen en verder uit elkaar liggende kettinglijnen ziet. **Watermerk:** een figuur in het papier, ontstaan door een draadfiguur in het schepraam; zichtbaar tegen het licht. **Galnoteninkt:** inkt van galnoten en ijzervitriool, de gewone schrijfinkt van eeuwen. **Inktvraat:** aantasting van het papier door het ijzer in de inkt. **Katern:** een bundeltje gevouwen vellen dat in de rug wordt genaaid. **Facsimile:** een zo getrouw mogelijke afbeelding van een document.

De streek

Thorn, Wessem, Heel, Maasbracht en Stevensweert horen bij de gemeente Maasgouw. Maaseik ligt in België, Roermond is een eigen gemeente. De plassen zijn ontgrindingsplassen in de uiterwaarden.

WAT ER HISTORISCH VASTSTAAT

De laatste vorstin-abdis van Thorn was Maria Cunegonde van Saksen; zij was abdis van 1776 tot 1795 en tegelijk vorstin-abdis van Essen. Zij verbleef het grootste deel van haar leven aan het hof van haar broer, de keurvorst van Trier, in Koblenz, en kwam zelden in haar abdijen. In 1794 kwamen de Franse troepen; daarmee eindigde het vorstendom Thorn. Zij overleed in 1826 in Dresden.

Wie is wie

Mijn eigen lijstje, zoals ik het in september in mijn schrift schreef, in de volgorde waarin de mensen in de map opduiken.

Gerard Vossen (68), Thorn. Eigenaar van het pand De Zwaan, een oud huis in het witte stadje dat al lang te koop staat. Weduwnaar, praat graag over zijn grootvader.

Jhr. Aurelius van Heeswijck, Maaseik. De verzamelaar die de brieven aanbiedt. Schrijft alleen per post, via een postbus. Ik heb hem nooit gezien.

Bart Habets (54), Maaseik. Kunsthandelaar, eigen zaak bij de Markt. Bracht het aanbod bij Huub. Charmant en Vlaams, en hij weet het.

Huub Coenen (74), Wessem. Oud-binnenvaartschipper uit een schippersfamilie van Maasbracht. Verzamelt al veertig jaar alles over Thorn: prenten, munten, akten. Slechte ogen, leest met een loep. Een goed mens, al zeg ik het zelf.

Annelies Schreurs (47), Thorn. Stadsgids en schrijfster. Werkt aan een boek over het stift. Huubs historisch adviseur; zij vertaalde de Franse brieven.

Rob Geraedts (51), Heel. Makelaar, kantoor Geraedts Wonen. Heeft De Zwaan in de verkoop.

Sanne Linders (32), Stevensweert. Kalligrafe. Geeft cursussen schrijven met ganzenveer, een paar straten bij mij vandaan.

Thieu Brouns (63), Roermond. Antiquaar met een winkel vol stof en een hart van goud. Ik koop al dertig jaar mijn oude schutbladen en lijm bij hem.

Veilinghuis Herckenrath, Maastricht. Kunst, boeken en documenten.

En ikzelf, Fien Hermans (69), Stevensweert. Ik heb niemand iets beloofd, behalve Huub.

Inhoud van de map

DEEL EEN · HET AANBOD

1	Kaart van Gerard Vossen aan Huub Coenen, 11 april	11
2	Brief van jhr. Van Heeswijck aan Bart Habets, 20 augustus	12
3	Brief van Bart Habets aan Huub Coenen, 25 augustus	13
4	Brief van jhr. Van Heeswijck aan Huub Coenen, 1 september	14
5	De herkomstkaart, gedateerd 1923	17
6	Brief van Huub Coenen aan Fien Hermans, 3 september	18
7	Kaart van Annelies Schreurs aan Fien Hermans, 8 september	20
8	Historisch advies van Annelies Schreurs, 12 september	21
9	De vier brieven: facsimile en vertaling (A tot en met D)	23
10	Brief en kaart van Rob Geraedts aan Huub Coenen, 16 september	27
11	Brief van Fien Hermans aan Sanne Linders, 16 september	29
12	Brief van Fien Hermans aan Huub Coenen, 19 september	29
13	Brief van Sanne Linders aan Fien Hermans, 23 september	31
14	Brief van Fien Hermans aan Thieu Brouns, 23 september	33
15	Kaart van jhr. Van Heeswijck aan Huub Coenen, 26 september	34
16	Brief van Thieu Brouns aan Fien Hermans, 30 september	35
17	Brief van Bart Habets aan Huub Coenen, 2 oktober	36

STUK 1 **CORRESPONDENTIEKAART** · VRIJDAG 11 APRIL 2025

Van Gerard Vossen, Thorn, aan Huub Coenen, Wessem

HUIZE DE ZWAAN · THORN

Beste meneer Coenen,

U kent me niet persoonlijk, maar iedereen in Thorn kent u als de man die alles van ons stadje bewaart. Daarom deze kaart. Ons huis De Zwaan staat nu bijna twee jaar te koop, via Geraedts Wonen in Heel. De mensen komen kijken, zeggen dat het mooi is en gaan weer weg. Te groot, te oud, te veel trappen.

Het huis is sinds 1931 in onze familie. Mijn grootvader kocht het dat jaar en hing er het uithangbord met de zwaan op; sindsdien heet het zo. Er zit nog een gewelfde kelder onder en in de gang ligt de oude hardsteen. Ik dacht: misschien wil iemand die van de geschiedenis houdt het hebben, liever dan een belegger die er vier appartementen van maakt. De vraagprijs is 595.000 euro, maar met mij valt te praten.

Als u eens wilt komen kijken, bel dan gerust aan. Ik ben bijna altijd thuis.

Met vriendelijke groet,
Gerard Vossen

STUK 2 **BRIEF** · WOENSDAG 20 AUGUSTUS 2025

Van jhr. A. van Heeswijck, Maaseik, aan Bart Habets, Kunsthandel Habets, Maaseik

VAN HEESWIJCK
Postbus 37 · 3680 Maaseik · België

Maaseik, den 20sten augustus 2025

Weledele heer Habets,

Wij kennen elkaar niet, en ik vraag u vergeving dat ik u ongevraagd schrijf. Ik ben een oud man en ik reis niet meer; ik woon teruggetrokken en houd mijn zaken liever op papier dan aan de telefoon. Uw naam werd mij genoemd als die van een handelaar die discreet is en de weg weet aan beide zijden van de Maas.

In het bezit van mijn familie bevinden zich sinds ruim een eeuw vier brieven van de laatste vorstin-abdis van Thorn, Maria Cunegonde, gericht aan de rentmeester van het stift. Eén uit Koblenz van december 1793, één uit Thorn van oktober 1794 en twee uit Augsburg van 1795. Drie ervan handelen over een zaak die in Thorn tot op heden niet bekend is: het in veiligheid brengen van het stiftszilver toen de Fransen naderden. Ik ben de laatste van mijn tak. Ik wil dat deze brieven terechtkomen bij iemand die het witte stadje liefheeft, niet in een la in Brussel of München.

In de krant van juli las ik over de heer Huub Coenen te Wessem en zijn verzameling. Ik zou het op prijs stellen indien u hem namens mij wilt benaderen. Voor uw bemiddeling bied ik twaalf procent van de koopsom, te voldoen door mij na de overdracht. Ik vraag tweeënveertigduizend euro. Ik sta een onderzoek van de brieven door een deskundige van zijn keuze toe, mits het onderzoek vóór het einde van oktober is afgerond.